

Agrarische percelen en drift van bestrijdingsmiddelen

Muggenburgerweg 4 te
Haringhuizen

PROMMENZ

Agrarische percelen en drift van bestrijdingsmiddelen

Muggenburgerweg 4
te Haringhuizen

Colofon

opdrachtgever	W.Y. en Y.G. Kooijman
document	R21002_Drift onderzoek_2.0
versie	Definitief
datum	12 augustus 2022
auteur	G. Kalkman, BSc.
controle	L. Borst, BBE
vrijgave	G. Kalkman, BSc.

Overzichtskaart

Figuur 1 | Luchtfoto locatie Muggenburgerweg 4 te Haringhuizen

Inhoud

1 Inleiding	5
1.1 Aanleiding en doel.....	5
1.2 Regelgeving en beleid.....	5
1.3 Onderzoek locatie	6
2 Locatie specifiek onderzoek	8
2.1 Methodiek.....	8
2.2 Toetsing.....	8
2.2.1 Wat wordt planologisch mogelijk gemaakt?	8
2.2.2 Welke gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt en wanneer?	9
2.2.3 Effecten van de gewasbeschermingsmiddelen voor de mens?	10
2.2.4 Effect van wijzigingen wetgeving sinds 20 jaar.....	11
2.2.5 Effect overheersende windrichting.....	11
3 Conclusie	13
Bijlagen	14
Bijlage I – Wettelijke context	14
1.1 Europese regelgeving.....	14
1.2 Nationale regelgeving	14
1.2.1 Beschermen omwonenden en passanten.....	15
1.2.2 Vermindering van emissies van gewasbeschermingsmiddelen in de glastuinbouw en open teelten	15
1.2.3 Teeltvrije zones	15

1

Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Drift is het verwaaien van spuitvloeistof tijdens de toediening van gewasbeschermingsmiddelen. Bij gewasbespuitingen heeft drift nadelige gevolgen voor de kwaliteit van het oppervlaktewater en leidt tot een groter risico op blootstelling aan deze middelen voor omwonenden. Om die laatste reden is het een aspect dat beoordeeld dient te worden bij nieuwe woningbouwprojecten.

In deze onderbouwing is onderzocht of er ter plaatse van de beoogde woninglocatie al dan niet sprake is van een goed woon- en leefklimaat. Tevens is onderzocht of de naastgelegen teler in zijn bedrijfsvoering kan worden gehinderd door voornoemde planologische wijziging.

1.2 Regelgeving en beleid

Met de geldende wet- en regelgeving, die overigens gericht is op het tegengaan van drift naar het oppervlaktewater, is in dit onderzoek rekening gehouden.

Bij het bespuiten van appel- en perenbomen (in een professionele productieboomgaard) wordt bij de besluitvorming inzake ruimtelijke ordening (bestemmingsplan en omgevingsvergunning) meestal een vuistregel gehanteerd om een afstand van 50 meter aan te houden tussen een productieboomgaard van appels en peren en een gevoelige bestemming of functie. Dit is een in de praktijk gegroeide richtafstand en geen wetgeving. Deze richtafstand van 50 meter heeft zijn oorsprong in het Streekplan 1996 van de Provincie Gelderland en is dus al meer dan 20 jaar oud. Relevant is te vermelden dat in die tijd de regelgeving met betrekking tot het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen beperkt was en er veel minder rekening werd gehouden met de toepassing van bijvoorbeeld driftreducerende spuitmethoden, zoals driftreducerende spuitdoppen.

Ook de hiervoor genoemde toelatingsprocedure van gewasbeschermingsmiddelen was veel minder streng en door minder regels omgeven dan thans het geval is. Deze 50 meter is in diverse uitspraken van de Raad van State (bijvoorbeeld de uitspraak van 23 september 2009 in zaak nr. 200900570/1/R2) als "in het algemeen niet onredelijk" bevonden en geldt als een vaste richtafstand waar gemotiveerd van kan worden afgeweken.

Binnen veel gemeenten bestaat de wens om nieuwe gevoelige functies (zoals woningen en bijbehorende tuinen) op minder dan 50 meter vanaf de agrarische perceelsgrens te realiseren.

Een kleinere afstand is mogelijk mits dat goed onderbouwd wordt. Zo accepteerde de Raad van State in zaak nr. 201506413/1/R2 (uitspraak van 4 mei 2016) een spuitzone van 10 meter tussen een fruitboomgaard en twee burgerwoningen.

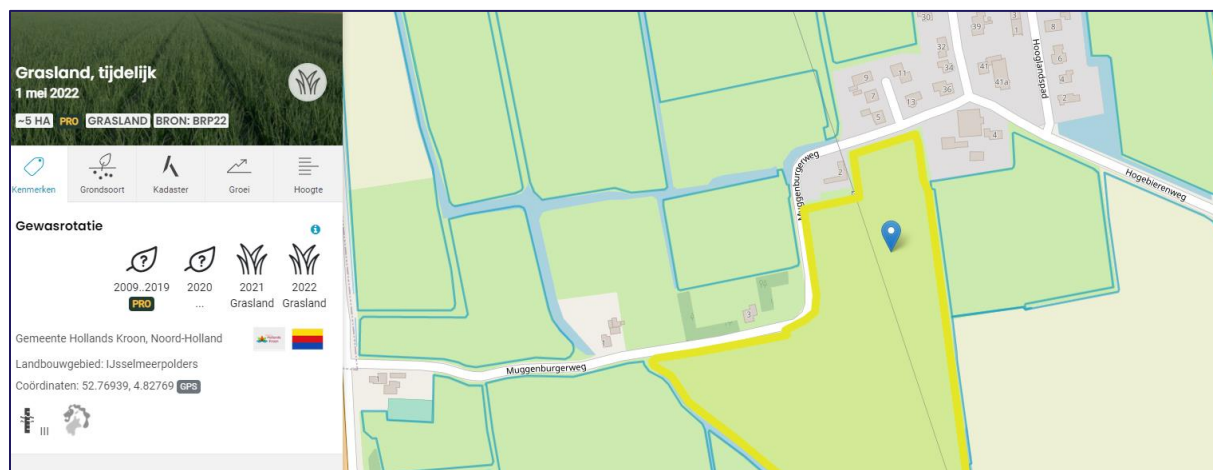
Vanuit het Activiteitenbesluit gelden algemene verplichtingen ten aanzien van bespuitingen met gewasbeschermingsmiddelen. In Bijlage I – Wettelijke context is deze achtergrondinformatie opgenomen met betrekking tot wet- en regelgeving inzake gewasbeschermingsmiddelen. Zo geldt bijvoorbeeld voor de opengrondteelt dat er sinds 1 januari 2018 gewerkt moet worden met ten minste 75% driftreducerende technieken.

Sommige gemeenten, zoals Houten, hebben voor spuitzones eigen beleid geformuleerd en/of een convenant met belanghebbende ondernemers opgesteld. Voor de gemeente Hollands Kroon is dit niet het geval.

1.3 Onderzoek locatie

De onderzoek locatie is gelegen aan de Muggenburgerweg 4 te Haringhuizen en is aan de oost-, zuid- en westzijde omringd door agrarische gronden (**Figuur 3**). De gronden achter en naast de woonpercelen kunnen -in theorie- bewerkt worden ten behoeve van bloembollenteelt of fruitteelt, bij deze teelt wordt gebruikt gemaakt van bestrijdingsmiddelen.

Feitelijk vindt er ter plaatse echter geen fruit- of bollenteelt plaats, ook niet in de afgelopen 5 jaren, maar zijn de gronden in gebruik als veel langer in gebruik als blijvend grasland (bron: Boer&bunder).

Figuur 2 | Gronden in gebruik als grasland

Er is geen sprake van andere openteelt gewassen als aardappelen, graan, kool of dergelijke, aangezien dat wél in theorie mogelijk is. De ruimtelijk bepalende teelt betreft fruitteelt aangezien daar ook zijn en opwaarts gespoten wordt, hetgeen de grootste driftcontour geeft.

Indien deze teelt juridisch uitgesloten wordt dan zijn akkerbouw en bloembollenteelt de volgende gewassen bepalen voor de grootste driftcontour.

Figuur 3 | Luchtfoto huidige situatie 2022

Gevoelige functies zijn plaatsen waar regelmatig en voor een groot gedeelte van de dag mensen verblijven of samenkomen. Een woning met tuin wordt als zodanig aangemerkt. Het telen van bollen kent vanuit de VNG-publicatie geen specifieke richtafstanden voor milieuzonering. Wel bestaat jurisprudentie waarin qua richtafstand wordt aangesloten op de richtafstand voor het telen van fruit.

De 50 meter afstand is een afstand die in jurisprudentie niet onredelijk geacht wordt.¹ Dit neemt niet weg dat de raad een kortere afstand in een bepaalde situatie toereikend kan achten om een aanvaardbaar woon- en leefklimaat te garanderen.

Een verantwoorde afstand hangt onder meer af van het soort teelt ter plaatse en de plaatselijke omstandigheden. Drift afkomstig uit bijvoorbeeld een professionele appel- of perenboomgaard is door de aard van de bespuitingen, met name op- en zijwaarts gericht machinaal (onder hoge druk) spuiten en hoge spuitfrequentie op appels en peren veel intensiever dan bijvoorbeeld bij bespuitingen in de lage bomenteelt of rode bessenteelt. Voor het betrokken bestuursorgaan bestaat zowel bij toepassing als afwijking van deze afstand een onderzoeksplicht.

Een kortere afstand is mogelijk, mits voorzien van een deugdelijke motivering

¹ Onder andere de uitspraak van 27 mei 2015, ECLI:NL:RVS:2015:1698

2

Locatie specifiek onderzoek

2.1 Methodiek

Dit onderzoek naar spuitzones wordt uitgevoerd op basis van de volgende aspecten:

- bezien wordt wat planologisch mogelijk wordt gemaakt;
- welke gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt en wanneer;
- wat zijn de effecten van de gewasbeschermingsmiddelen voor de mens bij blootstelling en het gebruik van driftreducerende middelen;
- effect van wijzigingen wetgeving sinds 20 jaar;
- effect overheersende windrichting.

Dit leidt tot een conclusie waarbij bepaald is wat de minimaal aan te houden afstand tussen de perceelgrens agrarische percelen en de woonbestemming met tuin is voor deze specifieke locatie in het kader van een goede ruimtelijke ordening.

Voor het plangebied zijn de bestemmingen; wonen, groen en tuin opgenomen. Het bestemmingsvlak Wonen is aangemerkt als zijnde gevoelige bestemming omdat daar gedurende langere tijd mensen kunnen verblijven.

2.2 Toetsing

2.2.1 Wat wordt planologisch mogelijk gemaakt?

In een bestemmingsplan dient te worden beoordeeld of sprake is van een goede ruimtelijke ordening. Daarbij dient ook rekening gehouden te worden met spuitzones ten behoeve van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Er zijn echter geen wettelijke bepalingen inzake minimaal aan te houden afstanden tussen de gronden waarop gewassen worden geteeld en nabijgelegen woningen. In het kader van een bestemmingsplan dient een afweging van alle bij het gebruik van de gronden betrokken belangen plaats te vinden, inclusief het milieubelang, waarbij de aan te houden afstand tussen de gronden waarop de gewassen worden geteeld en nabijgelegen gevoelige objecten zodanig gekozen dient te worden dat een aanvaardbaar woon- en leefklimaat ter plaatse aanwezig zal zijn. Ter plaatse worden een 7-tal woningen gerealiseerd met tuin.

Figuur 4: uitsnede van de verbeelding in het bestemmingsplan

Voor deze locatie is er in theorie kans op opengrondteelten waarbij bestrijdingsmiddelen gebruikt worden, het bestemmingsplan sluit het gebruik hiervan immers niet uit.

2.2.2 Welke gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt en wanneer?

Er wordt in dit onderzoek dan ook uitgegaan van op- en zijwaartse (Fruitteelt) én neerwaartse bespuitingen, zoals gebruikelijk is in de bollenteelt.

Bollenteelt

Van de bollenteelt is bekend dat dit een vorm van teelt is waar het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen het meest intensief is van alle gewassen die neerwaarts worden bespoten. Daarnaast is het een teelt die veelal juist in deze regio toegepast wordt, gezien de gunstige milieuomstandigheden en marktsituatie alhier.

De spuittechniek (naar beneden spuiten) zorgt voor beduidend minder drift in de lucht dan opwaartse of zijwaartse machinale bespuitingen zoals bij fruitteelt. In deze onderbouwing wordt uitgegaan van voornoemde teelten en de daarbij meest gebruikte gewasbeschermingsmiddelen.

In de bollenteelt worden zowel schimmelbestrijdingsmiddelen (fungiciden), onkruidbestrijdingsmiddelen (herbiciden) als insectenbestrijdingsmiddelen (insecticiden) gebruikt. Hoewel er geen specifieke middelen voor de bollenteelt zijn ontwikkeld – de markt is daarvoor te klein en de ontwikkelingskosten te hoog – zijn veel gebruikte middelen in gewasbeschermingsmiddelen chloorprofam, prochloraz, tebuconazool en carbendazim. Een teler maakt een keus op basis van wat op een zeker moment het meest effectief is. Dat is afhankelijk van de periode van het jaar, de ziektedruk en de voorkeur van de teler.

Fruitteelt

In de fruitteelt worden zowel onkruidbestrijdingsmiddelen (herbiciden), schimmelbestrijdingsmiddelen (fungiciden) als insectenbestrijdingsmiddelen (insecticiden, acaraciden) gebruikt. Herbiciden worden niet met een dwarsstroom of axiaal boomgaardspuit uitgebracht maar met een neerwaarts gerichte spuitboom of spuitdop. Fungiciden en insecticiden worden met op- en zijwaarts gerichte spuittechnieken zoals dwarsstroom en axiaal boomgaardspuit. Een aantal veel in de fruitteelt gebruikte fungiciden en insecticiden zijn:

Soort gewas- beschermings- middel	Naam middel	Werkzame stof	Gehalte werkzame stof	Dosering middel	Toegeodiende hoeveelheid werkzame stof mg/m ²
Fungicide	Captan 80WG/ Malvin WG	Captan	800 g/kg	3,75 kg/ha	300
Insecticide	Insegar	Fenoxycarb	267 g/kg	0,6 kg/ha	16
Insecticide	Teppeki	Flonicamid	500 g/kg	0,14 kg/ha	7
Insecticide	Runner	Methoxyfenozide	250 g/l	0,6 l/ha	15
Insecticide	Pirimor	Pirimicarb	500 g/kg	0,75 kg/ha	38
Acaracide	Apollo 500SC	Clofentezin	500 g/l	0,45 l/ha	23
Fungicide	CHORUS 50 WG	Cyprodinil	500 g/l	0,6 kg/ha	30
Fungicide	Delan DF	Dithianon	700 g/l	0,795 kg/ha	56
Insecticide	DIMILIN	Diflubenzuron	480 g/l	0,6 kg/ha	29
Fungicide	Switch	Fludioxonil	250 g/kg	1,2 kg/ha	30
	Switch	Cyprodinil	375 g/kg	1,2 kg/ha	45
Fungicide	Syllit	Dodine	450 g/kg	1,95 kg/ha	88

Figuur 5: gewasbestrijdingsmiddelen in de fruitteelt met gehalte werkzame stof, dosering per opp. eenheid en hoeveelheid werkzame stof (mg/m²).

Voor de bollenteelt

Om niet tot de doelsoorten behorende planten te beschermen was toepassing van het middel uitsluitend toegestaan indien op het gehele perceel gebruik wordt gemaakt van een driftreducerende techniek uit tenminste de klasse DRT9512. Dit laatste zijn doppen met een driftreductie van tenminste 95%.

Voor de fruitteelt

Momenteel is 50% reductie verplicht, dat percentage verhoogt in 2023 naar 75% en stijgt verder tot 90% in 2026. Veel fruittelers zijn genoodzaakt om hun spuittechniek of aanwending aan te passen.

Het toegelaten gebruik staat per gewasbeschermingsmiddel aangegeven in de wettelijke gebruiksvoorschriften die te vinden zijn in de toelatingendatabank van het Ctgb.

Het gebruik van chemicaliën bij bollenteelt beslaat slechts een zeer korte periode (2 à 3 weken) van het jaar. Het betreft de periode dat de bollen in bloei staan. Bij fruitteelt is deze periode veel langer doordat het gewas boven de grond blijft groeien en meer en langer bescherming nodig heeft. Hierbij wordt het spuiten van bollen alleen uitgevoerd bij windstilte, omdat anders de chemicaliën "wegwaaien". Door deze wijze van spuiten, is de kans op overlast van chemicaliën in nabijgelegen woongebieden nihil. Bij fruitteelt is de hoogte waarop gespoten wordt veel hoger, waardoor "wegwaaien" sneller zal plaatsvinden. Om deze reden wordt het verantwoord geacht af te wijken van de van de richtafstand ten aanzien van bollenteelt.

2.2.3 Effecten van de gewasbeschermingsmiddelen voor de mens?

Eind 2012 werd van gemeentewege aan de heer van de Zande, verbonden aan de Universiteit Wageningen, opdracht verstrekt om een rapportage op te stellen, waarin wordt beschreven op welke wijze afstanden optimaal teruggebracht kunnen worden.

Uit onderzoeken van de Wageningen UR blijkt dat de gezondheidsrisico's van gewasbeschermingsmiddelen voor omwonenden met name liggen bij opname van stoffen door de huid (dermaal risico). Door drift (verwaaiing van spuitvloeistof) kan de mens ongewenst in contact komen met gewasbeschermingsmiddelen. In het algemeen neemt de drift af naarmate de afstand toeneemt. In de onderzoeken van de WUR is het maximaal dermale blootstellingseindpunt (AEL) vastgesteld op 100%. Overschrijding van dit eindpunt betekent dat de huidblootstelling van mensen aan bepaalde gewasbeschermingsmiddelen tot schadelijke effecten kan leiden voor de gezondheid.

Specifiek voor bollen

In 2019 is een omvangrijk onderzoek uitgebracht van een consortium van wetenschappers waarin voor het eerst zo uitgebreid de blootstelling aan gewasbeschermingsmiddelen in Nederland in kaart is gebracht, specifiek bij omwonenden van bollenvelden.

In het algemeen blijkt uit het onderzoek dat naast opname van de huid en inademing, mensen stofdeeltjes met bestrijdingsmiddelen op hun kleding en schoenen mee kunnen dragen en dat mensen via het eten van groente en fruit uit eigen tuin bestrijdingsmiddelen binnen kunnen krijgen. De belangrijkste routes voor de blootstelling van omwonenden zijn verdamping van bestrijdingsmiddelen vanuit het bollenveld na de bespuiting en inname van bestrijdingsmiddelen via huisstof. Omdat de wind tijdens de bespuitingen niet gericht was op de huizen van omwonenden, werd in het veldonderzoek geen bijdrage via drift tijdens de bespuitingen waargenomen. Dit laatste is ook goed gebruik bij telers. Er wordt vrijwel altijd gelet op de windrichting bij bespuitingen. Het is namelijk ook in het belang van de teler dat de gespoten middelen op de gewassen terechtkomen, in het gebied van het gewas blijven en niet van het gebied afwaaien (behalve gezondheidsredenen ook vanwege de hoge kosten van arbeid (loonwerk) en kosten van gewasbeschermingsmiddelen).

Uit het onderzoek blijkt verder dat de blootstelling aan de onderzochte middelen bij de toelatingsprocedure niet te laag wordt ingeschat door het Ctgb: "In de procedure voor de toelating van bestrijdingsmiddelen wordt beoordeeld of langdurige blootstelling aan een bepaalde concentratie van een bestrijdingsmiddel in de lucht leidt tot overschrijding van een risicogrens voor de gezondheid. Als dit het geval is, wordt het middel niet toegelaten. Voor deze beoordeling wordt, afhankelijk van het bestrijdingsmiddel, uitgegaan van een vaste concentratie van 1 of 15 microgram per kubieke meter lucht. De maximale luchtconcentraties voor alle bestrijdingsmiddelen op de OBO-meetlocaties waren minstens tien keer lager dan de bij de toelating gehanteerde vaste concentratie"

In het onderzoek zijn vier blootstellingsroutes voor omwonenden onderzocht: drift, verdamping,

neergeslagen residuen bij huis en herbetreding van behandeld gewas. Deze routes worden ook meegenomen in het model dat het Ctgb gebruikt bij de beoordeling van gewasbeschermingsmiddelen bij de toelatingsprocedure. Uit het onderzoek blijkt het volgende:

Drift

In het model dat ook door het Ctgb wordt gehanteerd, wordt rekening gehouden met een blootstelling van een persoon aan een vaste hoeveelheid drift op 2 meter afstand van het gewas. Hierbij wordt opname van de huid meegenomen als ook inademing. Verder blijkt (citaat RIVM 2019, p. 33): “De OBO-meetresultaten werden op dit punt sterk bepaald door de weersomstandigheden tijdens het moment van spuiten. Telers kiezen bij voorkeur een spuitmoment waarbij de wind van de woningen af staat en dat is tijdens dit onderzoek ook zo gedaan. Dit betekende voor het OBO dat drift tijdens het spuiten niet direct bij de omwonenden terechtkwam.”

Verdamping

In het model dat ook door het Ctgb wordt gehanteerd wordt rekening gehouden met verdamping van middelen (citaat, p. 33): “het EFSA-model gaat uit van een vaste concentratie bestrijdingsmiddel in de lucht (1 of 15 microgram per kubieke meter), die de hele dag aanwezig is. Tijdens de OBO-metingen waren de hoogste luchtconcentraties minstens tien keer lager dan de vaste waarde die bij de toelating wordt gebruikt als daggemiddelde concentratie, voor een toets op langdurige blootstelling.”

Ten aanzien van de aspecten ‘neergeslagen residuen bij huis’ en ‘herbetreding van gewas’ is door het RIVM geen onderzoek gedaan. Men adviseert daar vervolgonderzoek naar te doen. Zoals eerder vermeld worden deze aspecten bij de toelatingsprocedure door het Ctgb wel meegenomen.

Conclusie RIVM en Ctgb

Hoewel nooit alle risico's kunnen worden uitgesloten – 100% zekerheid bestaat niet - wordt in het onderzoek geconcludeerd dat er geen gezondheidsproblemen naar voren gekomen die samenhangen met het wonen in de nabijheid van bollenteelt. Ook het Ctgb heeft gereageerd op voornoemd onderzoek.

Hun conclusie luidt: “onderzoeken naar de blootstelling aan gewasbeschermingsmiddelen van omwonenden van landbouwgebieden laten zien dat onder realistische gebruiksomstandigheden de veilige grenswaarden niet worden overschreden. Dit betekent dat omwonenden geen gezondheidsrisico's lopen. Er is daarom geen reden om in te grijpen in de toegelaten middelen.

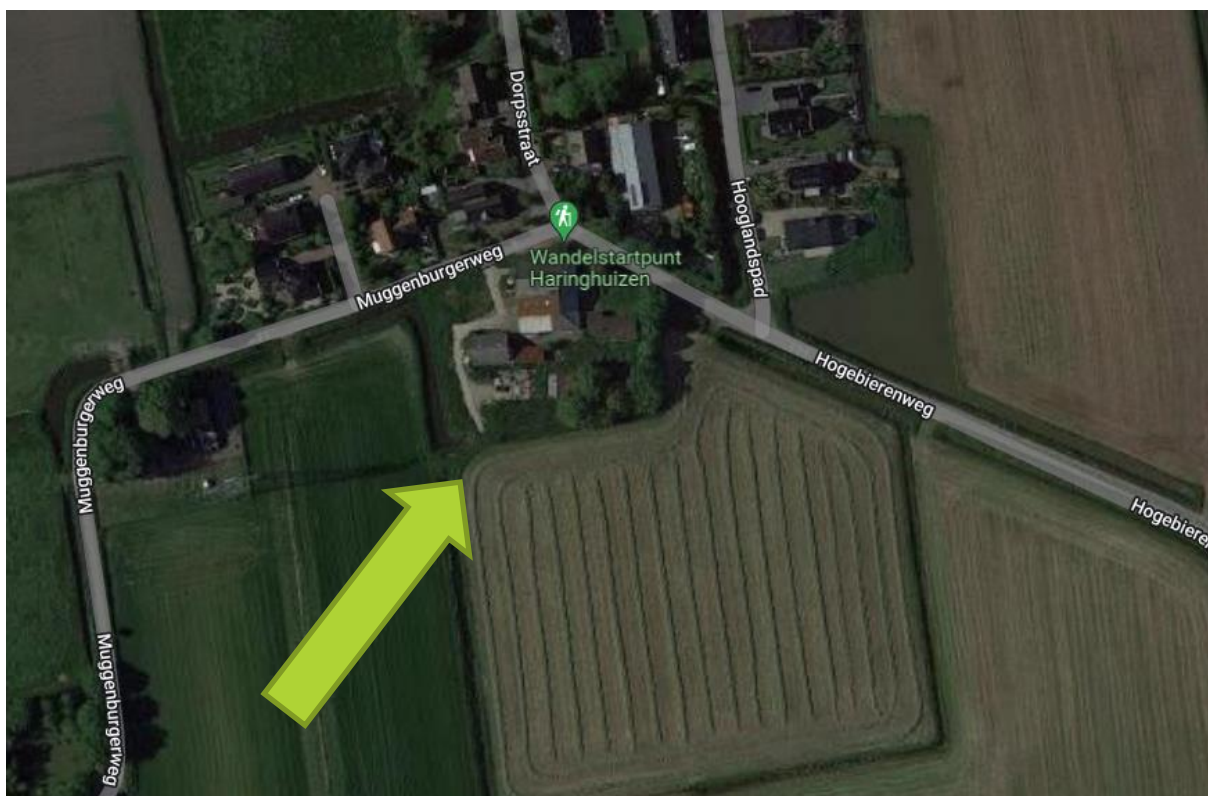
2.2.4 Effect van wijzigingen wetgeving sinds 20 jaar

Sinds 1 januari 2018 is het Activiteitenbesluit milieubeheer gewijzigd ten aanzien van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen bij open teelten. Door het maatregelenpakket wordt de emissie van gewasbeschermingsmiddelen naar de omgeving (zoals omwonenden) beperkt. Hoewel de meeste telers in de bollenteelt al veelvuldig (verdergaande) driftreducerende spuittechnieken toepassen, zoals spuiten met driftreducerende doppen die een driftreductie teweegbrengen van tenminste 95%, dient er vanaf voornoemde datum verplicht een driftreductie van tenminste 75% te worden bereikt voor het gehele perceel. Voor alle open teelten zijn de eisen aan driftreducerende maatregelen verscherpt en op het gehele perceel van toepassing verklaard in plaats van binnen een afstand van 14 meter vanaf de insteek van een oppervlaktewaterlichaam zoals dat voorheen gold.

2.2.5 Effect overheersende windrichting.

De meest overheersende windrichting in Nederland is de zuidwestelijke richting. Ook in deze situatie is dit de overheersende windrichting. Gezien noordoostelijke ligging van de woonlocatie ten opzichte van het agrarische perceel, is de kans op verwaaiing van eventuele drift richting de woonlocatie aanwezig. Dit ondanks het feit dat telers vrijwel altijd letten op de windrichting bij bespuitingen en het ook van economisch belang is om niet te spuiten bij windrichtingen die van het spuitgebied afwaaien, mede de hoge kosten van arbeid (loonwerk) en kosten van gewasbeschermingsmiddelen).

In verband met mogelijke verwaaiing van spuitvloeistof is de overheersende windrichting tevens van belang. Het wordt noodzakelijk geacht om ten zuiden van het projectgebied voldoende afstand te realiseren tussen het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en de woningen.

Figuur 6: Luchtfoto met pijl die de richting van de overheersende windrichting aangeeft.

3 Conclusie

Doel is het planologisch waarborgen van een goed leef- en woonklimaat, dat handhaafbaar is.

Uitgangspunt is 50 m tussen de gevoelige objecten, zoals alhier tot de woonbestemming en waar het planologisch mogelijk is om open teelten te realiseren.

Het afwijken daarvan is maatwerk en afhankelijk van diverse factoren.

Conclusie onderzoek leidt tot beperking naar 10 meter

Op basis van het EFSA-rekenmodel heeft het Ctgb alle in Nederland toegelaten bestrijdingsmiddelen aan een herbeoordeling onderworpen. De conclusie van het Ctgb was, dat zich bij geen van de toegelaten bestrijdingsmiddelen een risico voordoet voor omwonenden.

- Hiervan is bij neerwaarts spuiten van individuele gewasbeschermingsmiddelen in de regel al sprake van vanaf een afstand *van 3 tot hoogstens 5 meter* uit het gewasperceel, voor;
- Bij opwaarts spuiten is dat het geval bij een afstand van 5 tot 10 meter.

Zoals beschreven onder stap 3 blijkt uit het onlangs uitgebrachte onderzoek van het RIVM dat er geen gezondheidsproblemen naar voren gekomen die samenhangen met het wonen in de nabijheid van bollenteelt. Dit is door de Ctgb bevestigd. Dit komt mede omdat telers in de regel niet spuiten bij harde wind of een windrichting richting woningen. Veiligheidshalve hanteren we om die reden een 10 meter afstand tot de grens van de tuin tot grens gewas.

De reden waarom bij bollen of fruitteelt wel kan worden afgeweken van de richtafstand van 50 meter heeft te maken met:

1. De afstand tot de grond van de spuitactiviteiten voor opengrondteelt;
2. Het spuiten bij afwezigheid van wind en de zeer korte spuitperiode bij bollenteelt;
3. Onafhankelijk en objectief onderzoek door RIVM voor drift bij bollenteelt die aangeeft dat geconcludeerd dat er geen gezondheidsproblemen naar voren gekomen die samenhangen met het wonen in de nabijheid van bollenteelt.

Adviezen

Het wordt acceptabel geacht om voor open grondteelt (zoals akkerbouw en bloem(bollen)) een spuitzone van 10 meter te hanteren.

Geadviseerd wordt om binnen 50 meter het planologisch onmogelijk te maken om een productieboomgaard, zacht-fruitopstand of (boom)kwekerij op te richten zoals in jurisprudentie niet onredelijk wordt geacht.

Bijlage I – Wettelijke context

1.1 Europese regelgeving

Het Nederlandse gewasbeschermingbeleid wordt in hoge mate door EU-regelgeving beïnvloed en bepaald. In het zesde milieuactieprogramma (MAP) van de Europese Gemeenschap is speciale aandacht besteed aan gewasbeschermingsmiddelen. Daarvoor zijn twee EU verordeningen en twee EU-richtlijnen met betrekking tot gewasbeschermingsmiddelen opgesteld. Ze vormen samen de vier kernelementen van het gewasbeschermingbeleid.

1. Verordening (EG) nr. 1107/2009 van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 21 oktober 2009 betreffende het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen en tot intrekking van de richtlijnen 79/117/EEG en 91/414/EEG (PbEU 2009, L 309), in het kort: de Verordening Gewasbeschermingsmiddelen.
2. Richtlijn 2009/128/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 21 oktober 2009 tot vaststelling van een kader voor communautaire actie ter verwezenlijking van een duurzaam gebruik van pesticiden (PbEU 2009, L 309), in het kort: de Richtlijn duurzaam gebruik.
3. Richtlijn 2009/127/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 21 oktober 2009 tot wijziging van de Richtlijn 2006/42/EG met betrekking tot machines voor de toepassing van pesticiden (PbEU 2009, L 310), in het kort: de Machinerichtlijn.
4. Verordening (EG) nr. 1185/2009 van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 25 november 2009 betreffende statistieken over pesticiden (PbEU 2009, L324), in het kort: de Statistiekverordening. Ook andere Europese regelgeving is bepalend voor het gewasbeschermingbeleid, zoals de Residuverordening¹ en de Kaderrichtlijn Water (KRW)².

1.2 Nationale regelgeving

De volgende nationale regelgeving is van belang voor het gewasbeschermingsmiddelenbeleid. Deze vloeit grotendeels rechtstreeks voort uit de EU-regelgeving.

- Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Wgb).

De Wgb bevat regels voor de toelating, het op de markt brengen en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en biociden. In de Wgb en het daarop gebaseerde Besluit gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Bgb) en de Regeling gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Rgb) zijn bepalingen opgenomen ter uitvoering van Europese regelgeving. Onder andere worden eisen gesteld aan de vakbekwaamheid van de toepasser, het maken van een gewasbeschermingsmonitor en de (periodieke) keuring van spuitapparatuur. Bovendien voorziet de Wgb in een College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb). Eén van de belangrijkste taken van dit college is de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en toevoegingstoffen op de Nederlandse markt. Aan de toelating worden voorschriften verbonden wat betreft het gebruik van de middelen.

- Wet milieubeheer en dan met name het Besluit algemene regels inrichtingen milieubeheer ('Activiteitenbesluit).

In het Activiteitenbesluit zijn onder meer voorschriften voor het duurzaam gebruik van gewasbeschermingsmiddelen opgenomen. Die voorschriften hebben bijvoorbeeld betrekking op de bescherming van het oppervlaktewater of de opslag van gewasbeschermingsmiddelen.

- Warenwetregeling residuen van bestrijdingsmiddelen.

Deze regeling is van toepassing op residuen van bestrijdingsmiddelen die niet vallen onder de werkingssfeer van de Residuverordening.

1.2.1 Beschermen omwonenden en passanten

Mensen die in de buurt van een agrarisch bedrijf of perceel wonen (omwonenden) en mensen die zich incidenteel in de omgeving daarvan bevinden (passanten) kunnen langdurig of kortdurend aan gewasbeschermingsmiddelen worden blootgesteld. Tot voor kort werden in de toelatingsbeoordelingen door het Ctgb eventuele risico's voor omwonenden en passanten niet meegenomen. Verondersteld werd dat de risico's afgedekt worden via de beoordeling van de risico's voor de toepasser, die logischerwijs aan hogere concentraties blootgesteld wordt doordat deze zich dichterbij de bron bevindt. Over deze aanname is nationaal en internationaal discussie ontstaan en risicobeoordeling van gewasbeschermingsmiddelen is nog steeds een proces van voortschrijdend wetenschappelijk inzicht. Het Ctgb heeft in het licht van het advies van de Gezondheidsraad van 2014³ aanvullend onderzoek uitgevoerd. In de brief van het Ctgb van 21 oktober 2015 daarover aan Staatssecretaris Mansveld wordt geconcludeerd dat alle 116 gewasbeschermingsmiddelen die zijn doorgerekend, waaronder de meest belastende gewasbeschermingsmiddelen die gebruikt worden, geen gevaar opleveren voor de gezondheid van omwonenden of omstanders. Tevens heeft het Ctgb via haar website gemeld dat sinds 2016 bij nieuwe toelatings van gewasbeschermingsmiddelen in de beoordeling de blootstelling van omwonenden en passanten wordt meegenomen. Andere landen zoals het Verenigd Koninkrijk, met vergelijkbare meteorologische omstandigheden, beoordelen de gezondheidseffecten voor omwonenden al langer. Veel van de daar toegelaten middelen worden ook in Nederland gebruikt.

1.2.2 Vermindering van emissies van gewasbeschermingsmiddelen in de glastuinbouw en open teelten

Per 1-1-2018 is het Activiteitenbesluit gewijzigd, waarbij de nieuwe artikelen 3.78a en 3.80a van belang zijn voor dit onderzoek:

Artikel 3.78a

1. Bij het toepassen van gewasbeschermingsmiddelen bij de teelt van gewassen en op braakliggend land in de open lucht wordt een techniek gebruikt die een driftreductie bereikt van ten minste 75%, ten opzichte van een bij ministeriële regeling aangewezen referentietechniek.
2. De driftreductie van de techniek, bedoeld in het eerste lid, wordt aangetoond volgens een bij ministeriële regeling aangewezen testmethode.

Artikel 3.80a

1. Tot 1 januari 2021 geldt artikel 3.78a, niet voor de teelt van in opwaartse en zijwaartse richting te bespuiten boomkwekerijgewassen.
2. Tot 1 januari 2021 geldt artikel 3.80, derde lid, niet voor de teelt van appels, peren en overige put- en steenvruchten waarbij een teeltvrije zone van 3 meter wordt gehanteerd, en:
 - a. langs het oppervlakte water een vanggewas is geplaatst dat voldoet aan ministeriële eisen;
 - b. of, gebruik wordt gemaakt van een tunnelspuit.

1.2.3 Teeltvrije zones

Oppervlaktewater

In de open teelt ligt de focus beleidsmatig en via regelgeving op de afname van het verwaaien van gewasbeschermingsmiddelen naar oppervlaktewater (drift). Drift veroorzaakt een groot deel van de normoverschrijdende piekconcentraties in het oppervlaktewater. Hier is wetgeving voor opgesteld die in het Activiteitenbesluit (paragraaf 3.5.2) en de Activiteitenregeling (paragraaf 3.5.2) zijn opgenomen. Emissiereductie van gewasbeschermingsmiddelen naar het oppervlaktewater wordt via teeltvrije zones en via driftreducerende maatregelen bereikt. De Technische Commissie Techniekbeoordeling (TCT) geeft over driftreducerende maatregelen advies aan waterbeheerders.

Teeltvrije zones zijn multifunctionele stroken land waar geen agrarische productie plaatsvindt en daarom ook geen gewasbeschermingsmiddelen (en mestgift) worden toegepast. Op deze wijze wordt tevens een ruimtelijke scheiding gerealiseerd. Teeltvrije zones dragen bij aan meerdere doelen zoals biodiversiteit en waterkwaliteit. Een teeltvrije zone die aan het oppervlaktewater grenst, is een robuuste maatregel die rechtstreeks bijdraagt aan de verbetering van de waterkwaliteit en indirect dus ook aan een goed woon- en leefklimaat.

Het veelvuldig aantreffen van een bepaald gewasbeschermingsmiddel in (blootstellings-) norm overschrijdende concentraties kan extra beperkingen tot gevolg hebben: bijvoorbeeld een bredere teeltvrije zone of hogere eisen aan driftreductie (technieken met 90% driftreductie). Het is zelfs mogelijk dat het gewasbeschermingsmiddel uit de markt gehaald wordt. In de fruitteelt (zij- en opwaartse bespuiting) is, langs een watervoerende sloot, een teeltvrije zone van ten minste 4,5

verplicht (Activiteitenbesluit, art. 3.80 lid 3.a) als er in de periode van 1 april tot 1 oktober water in de sloot staat, zonder dat er stuwen aanwezig zijn (Activiteitenbesluit, art. 3.79 lid 4). De teeltvrije zone mag versmald worden tot 3 meter indien (art. 3.80 lid 3.b):

1. een techniek wordt gebruikt waarmee een driftreductie wordt bereikt van ten minste 90%, ten opzichte van een bij ministeriële regeling aangewezen referentietechniek, of;
2. een biologische productiemethode wordt toegepast.

Een teeltvrije zone of een driftreducerende maatregel is niet bedoeld ter bescherming van de mens, maar draagt wel bij aan de verbetering van het woon- en leefklimaat.

PROMMENZ

Harmenkaag 11
1741 LA SCHAGEN
0224 – 299346

info@prommenz.nl
www.prommenz.nl